

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I

РІК LI Ч. 202. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 16. жовтня 1943. No. 202. Jersey City, N. J., Saturday, October 16, 1943. VOL. LI

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТИВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

НАЙБІЛЬШИЙ ПОВІТРЯНИЙ БІЙ ВІЙНИ НАД ШВАЙНФУРТОМ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Американські літаючі фортеці вдарили на важний німецький промисловий центр Швайнфурт у центральній Німеччині й підчас рейду звели з ворожими літаками бій, котрий урядовий комунікат описує як найбільший повітряний бій цієї війни. В ньому американські бомбовики збили 91 ворожих боевіків, а товаришу-

чі їм боевіки („тондерболти“) збили 13 так, що ворог утратив разом 104 літаки. Американці втратили 62, що теж є рекордова втрата. В людях утрачено коло 600, а втрачений риштунок коштував коло 20 мільйонів доларів. Рейд знищив зовсім фабрику машинерії.

ЗАНЕПОКОЄННЯ В ПОЛЬСЬКИХ КРУГАХ У ЛОНДОНІ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Як советська армія переправилася на правий беріг Дніпра, і як воєнні коментатори висловили думку, що німці вже мабуть не спмнять її, то між подяками в Лондоні помітно переполох. Урядова газета „Дзеннік Польскі“ пише, що як советська армія зблизиться до польської границі, то польське суспільство в Англії і в краю, може найтисся в ситуації з якої буде тяжко вийти.

Лондонські поляки кажуть, що з советською армією може увійти до Польщі також і польська армія, розуміється не та, що десь там в Сирії, а та, яку організували Совети. А як так буде, то хто знає до чого може дійти. Поляки тепер багато про цю справу говорять і дискутують, але ніхто з них не може сказати, що саме з Польщею може статися. „Дзеннік Польскі“ пише, що польський наряд буде стояти при своїм уряді й боронитиме його політику створення великої, суверенної і сильної польської держави з її старими границями.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА ЗАПОРІЖЖЯ.

Червона армія заняла приступом важний промисловий центр Запоріжжя, що лежить на східному березі Дніпра, в місці, де ріка робить поворот на захід. Російський комунікат каже теж, що німецькі залоги в Києві й Гомелі є засуджені.

РОЗБИТО ВОРОЖІ ЛІНІ НАД РІКОЮ ВОЛЬТУРНО.

Пята армія продомала ворожі оборонні позиції над рікою Вольтурно в Італії та заставила ворога до відступу. Американці заняли місто Гвардія сан-Фрамонді, що лежить три милі поза рікою. Війська генерала Кларка знаходяться тепер сто миль від Риму.

Рівночасно восьма британська армія зробила незначні поступки здовж побережжя Адрійського моря.

НІМЦІ ПАЛЯТЬ УКРАЇНСЬКІ СЕЛА.

АНКАРА, (ОНА). — З Букарешту доносять, що втікаючи з України німецькі війська палять українські села, а людей забирають в полон і вивозять до Німеччини. Повернувши з фронту румунські ранені салдати кажуть, що як німці втікали з Лівобережжя, камінь на камені не оставили. Кажуть, що при німецькій армії є цілі формації палячів, яких завданням є нищити все, що може придатись наступаючій армії. Наприклад, вони палять збіжжя, ліси, колективні господарства і селянські будинки. Відступаюча німецька армія не лишає за собою нічого, тільки спалену землю.

МІНИ РОЗБИЛИ ДВА АМЕРИКАНСЬКІ КОРАБЛІ.

Департамент флоту подає в своїм комунікаті, що на Середземному морю затонув у середу від підводної експлозії новий американський нищитель „Бристол“. Рівночасно департамент флоту сповіщає, що дня 9 жовтня затонув коло Салерна нищитель „Бок“, теж від підводного вибуху, правдоподібно від міни.

„Бристол“ прийнято на службу в жовтні 1941 року, а „Бок“ у травні 1940. Втрати в людях на „Боку“ були не значні, на „Бристолу“ дещо поважніші.

ПОВНА ПАЛАТА СЕНАТУ ДІСТАЛА НАЧЕРК ПОВОЄННОГО ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.

Підкомітет сенату для заграничних справ предложив повній палаті свою 75 снів довгу резолюцію про повоєнну політику Злучених Держав для удержання мира. Резолюцію предложив сенатор Конелі, заявляючи при тому, що це найкраща, яку комітет міг виробити. Він остерігав рівночасно тих, які хотіли би бачити в резолюції більше виразні заяви. В даний мент, говорив він, ясніше говорити не час.

Росія висуває на конференції справу американських військ з Ірані

Як доносить з Лондону до „Нью Йорк Таймсу“ Джеймс Рстон, Сталін виявив своє занепокоєння з приявності американських військ в Ірані, а Молотов, советський комісар заграничних справ, правдоподібно порушить цю справу на конференції міністрів заграничних справ у Москві. Америка каже, що ці війська мають тільки на цілі приспішувати висилці воєнних припасів з Америки до Росії.

Щодо справи трьох балтійських держав, то Британія, як доносять з Лондону, згодилася на становище Росії, аби в цей мент уважати за першу справу ведення війни, а справи балтійських держав не рушати. Британія одначе готова віддай порушувати справу Польщі.

УКРАЇНЦІ НА ВСЕКАНАДІЙСЬКІЙ ВИСТАВІ В ТОРОНТІ.

В днях 16. до 19 жовтня цього року, як і можливого року, в Торонті відбудеться Всеканадійська Вистава. В тій виставі візьмуть участь і українці.

Перший раз в тій Всеканадійській виставі українці взяли участь мабуть 1918 року. Була це вистава головно вишивок та писанок. Її був організував та нею опікувався п. Павло Крат.

Сегорішня вистава в Торонті буде на цей раз місіонарська і буде мати за ціль представити місіонарське життя католицької церкви в Канаді. На тій виставі українська католицька церква теж зарепрезентована. Для неї призначений один великий павільон, а на його дверях напис: „Українська Католицька Церква“.

Завданням павільону буде показати і представити українську церкву і обряд як відрубну галузь і вітку католицької церкви.

В тім павільоні будуть розложені для глядачів українські церковні ризи, церковні книги, хоругви, прапори, і плащениці й взагалі все, що вживається при богослуженню. Далі українські вишивки й писанки. Вбрані в народні строї хлопці і дівчата будуть пояснювати звідувачам нашу історію, народність.

ПОБАЖАННЯ „СВОБОДИ“ З НАГОДИ 50-ЛІТТЯ.

„Будучність Нації“, двотижневий бюлетень Братства Українців Католиків Канади, у своїм виданню з 1. жовтня пише: „50-ліття „Свободи“ — Український щоденник у Злучених Державах „Свобода“ обходив 15. вересня 1943 50-ліття свого існування. На цьому місці шлемо „Свободі“ наші найщиріші побажання та разом заповідаємо, що про цей ювілей напишеться більше в другому числі“.

НАЦІСТИ ПРИЗНАЮТЬ УТРАТУ ПРЕСТИЖУ ЧЕРЕЗ ВІДСТУП У РОСІЇ.

„Шварце Кор“, орган німецьких військових кругів, признає, що відступ у Росії спричиняє для Німеччини велику втрату престижу.

Рівночасно цей часопис каже, що втрата України є поважним ударом в харчеві припаси Німеччини.

ВСТАНОВЛЕНО ОРДЕН БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

Верховна влада советського союзу створила новий воєнний орден (відзначення), що буде зватися орденом Богдана Хмельницького. Мають його давати як нагороду за спеціальні боеві подвиги воюкам червоної армії, й морякам червоної флотії, як також партизанам.

НІМЦІ ДЕПОРТУЮТЬ ДО ПОЛЬЩІ ІТАЛІЙСЬКИХ ЖИДІВ.

БЕРН, (ОНА). — З Міяну доносять, що німецька поліція вже почала депортувати до Польщі італійських жидів. Їх німці зганяють до Міяну, беруть на допити, забирають від них гроші, майно і висилають товаровими вагонами до Польщі.

Тим котрих ще не вивезено, нове „республікансько-фашистівське“ правительство каже носити жовті знаки. Є чутка, що Мусоліні має на цілі конфіскувати їх майно і завести свого роду гета. Цебто жиди матимуть право мешкати тільки в спеціально призначених місцях і не матимуть права ходити по місті.

„ПОВИННІ ЗРОЗУМІТИ СВОЮ ПРОГРАМУ“.

Турецький письменник і посол Гусейн Ялчин написав у передовиці в своїм часописі „Тан“, котрий виходить в Істанбулі, що Мадярщина, Румунія й Болгарія повинні зрозуміти, що вони програли війну й будуть мусити прийняти за це належну кару.

EVERYBODY SAVING IN EVERY PAYDAY WAR BONDS

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Голос сенату

Сімома голосами проти одного спеціальна комісія сенату предложила повній палаті сенату пропозицію декларації в справі повоєнної політики Злучених Держав. Резолюція заявляється за те, аби Злучені Держави зобов'язалися приступити з вільними й суверенними державами до встановлення й удержання інтернаціональної влади зо силою запобігати агресії й захороняти мир у світі.

Резолюція народилася по більше ніж піврічних радах, коли вже й уряд і край і чужі держави зневірилися в можливість її появи. Резолюція своїм змістом і формою нагадує дуже резолюцію конгресмена Фулбрайта, і через те край може слушно пожаліти, що замість витрачувати час і енергію на видумування власної резолюції, сенатори не прийняли просто резолюції Фул-

брайта, ухваленої подавляючою більшістю голосів конгресменів. Якби це було сталося, то це була би найкраща демонстрація однодушності американських законодавців у справі повоєнної політики, якої то однодушності якраз тепер треба для вдоволення страхів чужих держав, що по закінченню війни Америка знову відіпреться усякої участі в міждержавній організації, як це зробила по першій світовій війні.

Нині одначе все таки треба віддихнути з полекшою на думку, що підкомісія сенату нарешті пустила в рух машинерію, яка має дати президентови повновасть приступати до укладання повоєнних договорів. До ухвали повної повновасти ще далеко, бо ще треба ухвали комісії, а потім ухвали повної палати сенату двома третинами голосів, але все таки перший крок уже зроблено.

Велика моральна перемога

Від середи, 13. жовтня цього року, Італія числиться в війні з Німеччиною.

Факт заслугує на увагу передовсім зогляду на те, що ще не так давно Італія була в війні з Аліантими. Нині вона є ворогом Німеччини, тої самої, котрої щойно вчора вона була союзницею й сателітом.

Ця переміна становища є немалою моральною перевагою для Аліантів. Вона відібеться певно широким відгомном по всіх аліантських краях, по всіх невртральних краях і по всіх ворожих краях. Навіть як у Німеччині вона не зробить відповідного вражіння при питомім німецькім браку уяви, то вона певно найде ширші відгуки в країнах, що знаходяться супроти Німеччи-

ни в тому положенню, в якому находилася Італія, отже передусім в Румунії, Малярщині, Словаччині й Хорватії. В усіх тих краях зробив був глибоке вражіння упадок фашистського уряду Мусолінія. Виповідження війни Німеччині Італією скришить до решти вже й так крихкі симпатії до Німеччини. До того майже кожний з тих країв бачив в Італії свою покровительку. Як її не стало серед держав Осі, то не можна дивуватися, як Малярщина й Румунія стануть почуватися, як почуватється людина, спід котрої хтось нагло висунув сидження. Коли багато могутніша від них Італія вважала за потрібне кинути свій льос з Аліантими, пощо лишатися при Німеччині їм, далеко слабшим?

„Моя Пісня” Залевської

До редакції наспіла книжечка, чепурного видання. Це збірник поезій, виключно ліричних Євгенії (Славкової) Залевської, виданий накладом Жіночої Громади в Нью Йорку, з обгортокою й ілюстраціями Оксани Безручко. Величина 8-ки, сторінок 63.

Книжечка робить симпатичне вражіння. Поезії видержані в сумнім стилі і ніде авторка не заломлюється до роспуки. Крім висловів жалю за втрату свого друга-чоловіка, авторка сумує теж над долею України. Окрему частину займає збірка поезій під наг. „Мати”. Інші піднагодовки, що говорять самі за себе, такі: „Туга”, „Що буде”, „Війна”, „Ріжне”.

Від себе пише Залевська: „Ма-

ло не всі поезії, що поміщено в цьому збірничку, писалися, так би мовити, „для себе”, не для друку. Може тому в них найбільше виливались особисті переживання, думки.” — Про настрої в поезійках свідчить на самому вступі:

„Моя Пісня”.

Моя пісня зродилась від муки,
Моя пісня купалась в сльозах,
Мою пісню плакала розпука,
Жаль пекучий будив по ночах.

Тож тепер не дивуйтеся люди,
Чому пісня моя все сумна;
З неї радість брентіти не буде
І тоді, як співає весна.

Книжечку варта перечитати, хочби для самого зрозуміння зболілої душі. С.

„КАРПАТОРОСИ” ВИСИЛАЮТЬ ПРИВІТ МОСКОВСЬКОМУ ПАТРІАРХОВИ.

У Філядельфії відбулося дня 10. жовтня 1943, в церковній салі „Галицько-руського православного св. Михайлівського собору” всенародне віче і зїзд мужів довіря „руських”, „галицько-руських” і „карпато-руських” православних приходів і „народних організацій” в Злучених Державах Північної Америки. Із зїзду вислано привіт новому Всеросійському Патріярхови Сергієви в Москву із таким запевненням: „Ми, рускій і карпато-руській народ Америки все були і остаемся вірними Руси і Російському Патріяршому Престолови і всі сили наші віддаємо справі допомочи рідному руському народови і його геройській Червоній Армії, злучивши нашу діяльність з тутешнім Русским Воєнним Ріліфом... Як піддані сини просимо вислухати наше покірне прохання і вислати в Америку Преосвященного Митрополита Київського і Галицького Ніколая, як законного патріяршого представника з метою установити тут, в Америці кінцевий порядок і законність церковної влади з підчиненням всієї нашої Церкви в Америці під владу Московського і Всеї Руси Патріярха, яким Боже Провидіння зволило стати Вам Ваша Святість, в цьому важкому історичному часі”.

На вічу виступали як промовці: Архієпископ Адам („карпато-руській”); Михайло Голод, предсідник Центрального Комітету Союзу Визволення Червоної і Карпатської Руси; предсідник Общества Русских Брацтв Михайло Сеньо; д-р Семен Пиж, редактор „Карпатської Руси” і член комітету Карпато-Русского Конгресу; Віктор Гладик, бувший редактор філядельфійської „Пради”. Ряд бесідників осудив архієпископа Віталія за його участь у фінсько-руським митингу в січні 1940 р. за його підпис під телеграмою, висланою до през. Рузвелта, щоб він не давав ніякої допомоги Советам. Віче осудило теж послання Архієрейського Собору, що відбувся 8. й 9. жовтня 1940. р. в якому нема ні слова про потребу допомоги для Русского Воєнного Ріліфу. Теж осуджено голови американско-руської православної церкви за те, що до сьгодні не оголосили з церковних проповідниць вістки про вибір патріярха.

ДИСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО ПОРТЕРІВ.

Голоситись треба до:

ALCO GRAVURE

9th — Monroe St., Hoboken, N. J.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

- Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
  - Аналіза крови для подружого свідства.
  - Гемороїди й желяки лікується без операції.
- 223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
- Офісові години 10—7:30; неділя 11—1:30.
Жінка-доктор до обслуги.
X & флюроскоп. — Екзамінація \$2.00.

Л. СОРОЧИНСЬКИЙ В КАНАДІ

До Торонта в Канаді прибув відомий мистець та хоровий диригент п. Л. Сорочинський до фахової праці при місцевій філії УНО. Працю почав п. Сорочинський від першої хвилини свого прибуття, бо обняв управу хору. Передтим п. Сорочинський перебував як диригент церковного хору в Оліфант, Пенсилвенія, Злучені Держави. — („Новий Шлях”).

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Обслуга щира і чесна

383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ
й околицю

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,

PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронами

В BRONX, BROOKLYN, NEW

YORK і ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MErose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОУ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4444